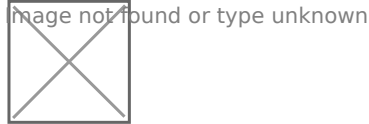

Πώς αντιλαμβάνονται το θάνατο τα παιδιά; (Μαρία Δημητριάδου, παιδαγωγός)

/ Πεμπτούσια· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/2a9ynDF>]

Έτσι, ανάλογα με τα βιώματα που φέρει και συνεχώς βιώνει το κάθε παιδί, διαμορφώνει και αναδιαμορφώνει τη δική του ξεχωριστή αντίληψη για το θάνατο, μέχρι να φτάσει σε μια πιο ρεαλιστική αντιμετώπιση του γεγονότος σε μεγαλύτερη ηλικία. Η έννοια του θανάτου μπορεί να κατανοηθεί μέσα από πέντε βασικά στοιχεία, την παγκοσμιότητα/καθολικότητα του φαινομένου, τη μη αναστρεψιμότητα, την παύση των ζωτικών λειτουργιών του οργανισμού, την αιτιότητα και τη μετά θάνατον ζωή[33]. Σύμφωνα με έρευνες, η ηλικία του παιδιού μπορεί αδρά να καθορίσει το εξελικτικό στάδιο στο οποίο ανήκει και το κατά πόσο είναι ώριμο να κατανοήσει το φαινόμενο του θανάτου στην ολότητά του.

Αναλυτικότερα, τα παιδιά έως δύο ετών αν και δεν αντιλαμβάνονται το θάνατο, μπορούν να διαπιστώσουν την απουσία, συνήθως μόνο κοντινών και αγαπημένων

προσώπων, ενώ μπορούν να νιώσουν τη διάχυτη θλίψη που πιθανόν επικρατεί στο περιβάλλον τους. Αργότερα, κατά την προσχολική ηλικία, από δύο έως πέντε ετών, ο θάνατος αντιλαμβάνεται ως αποχωρισμός αλλά προσωρινός και αναστρέψιμος. Επειδή, σε αυτό το στάδιο, επικρατεί ο παιδικός εγωκεντρισμός και η «ψυχολογική αιτιότητα», πολλές φορές το παιδί νιώθει υπεύθυνο, θεωρώντας ως αιτία θανάτου κάποια δική του αταξία ή κακιά πράξη. Ακόμη, στις ηλικίες αυτές, μπορεί να προσεγγιστεί η μετά θάνατον ζωή, μέσα από την έννοια του ουρανού και του Παραδείσου όπου ζουν οι «άνθρωποι».

Κατά τη σχολική ηλικία, από πέντε μέχρι και εννιά χρονών, το παιδί αντιλαμβάνεται τη μη αναστρεψιμότητα του θανάτου αλλά όχι την καθολικότητα. Από τα επτά του χρόνια, κατανοεί πλέον πως κάθε ζωντανός οργανισμός κάποια στιγμή πεθαίνει. Ωστόσο, θεωρεί πως αυτό συμβαίνει στους άλλους και όχι στον ίδιο, κατάσταση που αλλάζει μετά τον ένατο χρόνο. Από τα πέντε, τα παιδιά κατανοούν πως το νεκρό σώμα δεν αισθάνεται, δε βλέπει και δεν ακούει. Γύρω στα έξι αρχίζουν να αντιλαμβάνονται τόσο την ύπαρξη αντικειμενικής αιτίας για την πρόκληση θανάτου (π.χ. σωματική βλάβη) όσο και τη διακοπή των οργανικών λειτουργιών του πεθαμένου. Από τα οκτώ και έπειτα, η τελευταία αντίληψη σίγουρα κατακτάται απ' όλα τα παιδιά. Παρά ταύτα, σύμφωνα με τους ερευνητές, τα παιδιά δυσκολεύονται να πιστέψουν πως οι πεθαμένοι δεν αισθάνονται[34]. Από το πόρισμα αυτό, θα μπορούσε να ειπωθεί πως οι παιδικές ψυχές ίσως συνιστούν το πιο πρόσφορο έδαφος για να δεχτούν το ευαγγελικό μήνυμα της Αναστάσεως.

3.2. Διδασκαλία του μυστηρίου του θανάτου

Ο τρόπος διδασκαλίας του θανάτου στα παιδιά ως προετοιμασία αντιμετώπισης ενός μελλοντικού περιστατικού ή διαχείρισης ενός περιστατικού που βιώνεται παροντικά από το παιδί εξαρτάται από τέσσερις βασικούς παράγοντες. Αρχικά, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το στάδιο γνωστικής και συναισθηματικής ωρίμανσης του παιδιού, το οποίο πολλές φορές μπορεί να μη συνάδει με το καθορισμένο ηλικιακό εξελικτικό στάδιο. Επίσης, σημαντικό ρόλο παίζει η ποιότητα των πρότερων βιωμάτων των παιδιών (π.χ. εμπειρία βίαιου ή ομαλού θανάτου). Ακόμη, θα πρέπει να εκτιμάται η μοναδική προσωπικότητα του καθενός (π.χ. μικρή ή μεγάλη ευαισθησία) και τέλος το επίπεδο πνευματικότητας στο οποίο βρίσκεται το παιδί.

3.2.1 Προετοιμασία αντιμετώπισής του

Το ρητό πως η πρόληψη είναι καλύτερη της θεραπείας βρίσκει εφαρμογή και στη διδασκαλία του θανάτου. Πριν το παιδί αναγκαστεί να έρθει αντιμέτωπο με έναν επικείμενο ή τετελεσμένο θάνατο ενός αγαπημένου του προσώπου ή ακόμη και τον

προσωπικό του, είναι άκρως βοηθητικό και απαραίτητο να έχει σχηματίσει μία υγιή εικόνα περί θανάτου. Σχετικά με την περιθανάτια προπαρασκευή, ένα βασικό ερώτημα πέρα από τον τρόπο είναι ο χρόνος που θα ξεκινήσει.

Τα παιδιά από την πρώτη στιγμή της γέννησής τους δέχονται πληθώρα ερεθισμάτων. Οι γονείς, οι εκπαιδευτικοί και το ευρύτερο περιβάλλον παρέχουν ερεθίσματα, τα προτρέπουν σε γνώσεις και προκαλούν γόνιμες συζητήσεις. Έτσι, τα παιδιά, πολλές φορές και από πολύ μικρή ηλικία, εκφράζουν σημαντικά υπαρξιακά ερωτήματα, ανάμεσα στα οποία ανήκει και το ερώτημα για το μυστήριο του θανάτου.

[Συνεχίζεται]

[33]Χατζηνικολάου, Σ. (2014). *Προσωπικές και εργασιακές παράμετροι που επηρεάζουν την ετοιμότητα, την κινητοποίηση και την επάρκεια των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για Περιθανάτια Αγνωγή*.

(https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/.../ChatzinikolaouSophia_PhD2014.pdf, τελευταία ανάκτηση 12/04/16), σελ 22

[34]Μαυρίδου, Μ. (2010). σελ.13-15